

ESENȚA REFORMEI SISTEMULUI DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ (RESTART)

THE ESSENCE OF THE REFORM OF THE SOCIAL ASSISTANCE SYSTEM (RESTART)

Oxana CHISARI-LUNGU, ORCID: 0009-0006-8100-5939
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 364.62.001.73:340.133

e-mail: chisarioxana@gmail.com

The reform of the social assistance system, which is taking place in the Republic of Moldova, aims to improve the mechanisms for providing benefits and social services. At the current stage, the system of social services offered in the Republic of Moldova is uneven, which does not always identify potential beneficiaries. In order to identify the essence of this process, we established several objectives: establishing the negative aspects faced by the social assistance system at the current stage; highlighting the actions that need to be taken and identifying the expected results. To achieve these objectives, several research methods were used: synthesis, analysis, statistics.

Cuvinte-cheie: *asistență socială, prestații sociale, reformă, servicii sociale.*

INTRODUCERE

Un factor important de dezvoltare a unei societăți vizează bunăstarea membrilor ei și crearea unor sisteme viabile de asistență și asigurare socială. În calitate de elemente constitutive ale mecanismului de securitate socială, acestea au menirea de a proteja membrii unei societăți care la o anumită etapă nimeresc într-o situație de dificultate. Dacă asigurările sociale au drept scop protecția persoanelor aflate într-o situație de risc, care anterior au achitat contribuții de asigurări sociale, atunci sistemul de asistență socială are menirea de a proteja persoanele și familiile aflate în dificultate, care anterior nu au achitat contribuții de asigurări sociale. Atât sistemul de asigurări sociale cât și cel de asistență socială au suferit în ultimii douăzeci de ani mai multe schimbări, menite să fortifice calitatea prestațiilor și serviciilor sociale acordate.

MATERIAL ȘI METODĂ

Politicile în domeniul asistenței sociale sunt realizate de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale [1]. La nivel teritorial, structurile competente au fost gestionate până la etapa actuală de către autoritățile administrației publice locale de nivelul II. Totodată, la moment, sistemul de asistență socială necesită reformare, având în vedere provocările cu care se confruntă. Deși în ultimii trei ani ponderea cheltuielilor pentru protecție socială a crescut în structura Bugetului Public Național (BPN) de la aproximativ 36% în 2021

la aproximativ 39% în 2023, această creștere s-a datorat exclusiv compensațiilor pentru creșterea prețurilor la energie, asigurate din Fondul de Reducere a Vulnerabilității Energetice (FRVE). Bugetul asistenței sociale, în accepțiunea explicată mai sus, a crescut de la 2,9 miliarde de lei în 2021 la 3,7 miliarde de lei în 2023, această creștere de 26% fiind mult mai lentă decât creșterea BPN, care a fost de 45% în aceeași perioadă. În rezultat, ponderea asistenței sociale în BPN a scăzut de la 3,6% în 2021 la 3,1% în 2023 [2]. Deși rata sărăciei absolute în Republica Moldova este de 24,5% [3], doar 2,8% din populație beneficiază de ajutor social și doar 11,7% de ajutor pentru perioada rece a anului (APRA). Indemnizația pentru copii și ajutorul social contribuie cu doar 4,1 puncte procentuale la reducerea sărăciei gospodăriilor cu copii [4]. Serviciile sociale incluse în Pachetul minim de servicii sociale (asistența personală, sprijinul familial și suportul monetar) nu acoperă cererile din partea populației. De exemplu, doar două treimi din cererile de acordare a asistenței personale sunt satisfăcute, ponderea persoanelor cu dizabilități severe ce beneficiază de asistenți personali variind semnificativ de la raion la raion. De asemenea, lipsa serviciilor sociale comunitare pentru copii constituie o problemă în prevenirea riscurilor de bunăstare a acestora. Numărul copiilor aflați în situație de risc a crescut substanțial în ultimii ani, de la 3743 de cazuri în 2017 la 8252 de cazuri noi în 2021 [5].

Acestea sunt doar câteva argumente de care s-a ținut cont la inițierea acestei reforme. Considerăm că la etapa actuală există mulți alți factori care condiționează schimbarea. Astfel, prestațiile de asistență socială sunt acordate de diverse instituții, nu întotdeauna se face distincția între prestații de asigurare socială și prestații de asistență socială, care au surse distinse de finanțare. Nu există o metodologie clară de acordare în mod uniform a prestațiilor de asistență socială, nu întotdeauna este înțeles scopul acestor plăți. Se identifică de asemenea, lipsa mijloacelor financiare suficiente la nivel local, care ar permite realizarea coerentă și calitativă a măsurilor de asistență socială promovate de către organele centrale de specialitate. Pe parcurs s-a identificat un proces de planificare arbitrală a serviciilor sociale, fără a ține cont de categoriile de beneficiari dintr-o anumită unitate administrativ-teritorială, iar procesul de planificare bugetară locală nu întotdeauna asigură o bună realizare a politicilor.

De asemenea, se atestă lipsa unei abordări strategice a planificării și dezvoltării resurselor umane în domeniul asistenței sociale, lipsa unui cadru de management al performanței, abordare neuniformă în stabilirea necesarului de personal (administrativ și la nivel de serviciu). Nu mai puțin important este și un sistem informațional integrat în domeniul asistenței sociale care să includă informații despre accesul la prestații și servicii sociale în profil teritorial și care să sprijine procesul decizional, care la etapa actuală lipsește.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În esență, reforma sistemului de asistență socială care se desfășoară la etapa actuală, presupune mai multe acțiuni menite să genereze efecte pozitive: crearea sistemului de asistență socială deconcentrat prin crearea Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială; îmbunătățirea mecanismului de finanțare a asistenței sociale și redefinirea rolului fon-

durilor sociale; revizuirea clasificării serviciilor sociale și îmbunătățirea managementul calității; majorarea claselor de salarizare și implementarea unui cadru de management al performanței; digitalizarea sistemului de asistență socială. În vederea realizării reformei Parlamentul a adoptat Legea pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială „Restart”[6]. Acest act va intra în vigoare la 1 ianuarie 2024, cu excepția prevederilor care stabilesc temeiul pentru constituirea agențiilor teritoriale de asistență socială și care intră în vigoare la 1 octombrie 2023. În acest context, de la această dată se crează trei structuri administrative noi: Agenția pentru gestionarea serviciilor sociale cu specializare înaltă; Agenția teritorială de asistență socială și Structura teritorială de asistență socială.

Agenția pentru gestionarea serviciilor sociale cu specializare înaltă este o autoritate administrativă din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, care gestionează serviciile sociale cu specializare înaltă în care Ministerul Muncii și Protecției Sociale are calitatea de fondator. La rândul lor, *Agenciile teritoriale de asistență socială sunt* autorități administrative din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, care implementează direct și prin intermediul structurilor teritoriale de asistență socială politica de stat în domeniul asistenței sociale și acordă suport metodologic autorităților administrației publice locale de nivelul întâi și prestatorilor de servicii sociale publice și privați. La nivel raional vor activa *structurile teritoriale de asistență socială în calitate de subdiviziuni* ale Agenției Teritoriale de Asistență Socială, fără personalitate juridică, responsabile de implementarea serviciilor sociale. Astfel în urma reformei se preconizează ca sistemul de asistență socială din Republica Moldova să fie gestionat de către organele centrale de specialitate, prin intermediul structurilor deconcentrate în teritoriu. Aceste acțiuni sunt necesare în vederea promovării acțiunilor unitare în domeniul asistenței sociale, pe întreg teritoriul țării. De asemenea, în urma reformei Fondul de susținere a populației va activa în vederea finanțării compensării parțiale a cheltuielilor de transportare de peste hotare a cadavrelor persoanelor decedate, cetățeni ai Republicii Moldova, și pentru finanțarea cantinelor de ajutor social.

CONCLUZII

Reieșind din cele expuse, concluzionăm că reforma sistemului de asistență socială urmărește implementarea unei noi abordări a serviciilor sociale, se preconizează elaborarea unui alt Nomenclator al serviciilor sociale, aprobarea noilor standarde de calitate, acreditarea serviciilor, toate acțiunile având drept scop o mai bună funcționare a sistemului.

Referințe:

1. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 149, din 25.08.2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, ÎnMO al RM nr. 206-208 din 01.09.2021.

2. Reforma sistemului de asistență socială RESTART: pentru acces echitabil la servicii sociale de calitate, pag. 4. https://social.gov.md/wp-content/uploads/2023/05/Reforma-sistemului-de-asistenta-sociala_FINAL-1.pdf [Accesat: 10.09.2023].
3. Indicatorii sărăciei absolute pe Medii, Indicatori și Ani. SiteTitle (statistica.md).
4. https://statistica.gov.md/ro/analiza-saraciei-monetare-si-a-bunastarii-gospodariilor-cu-copii-9674_59479.html [Accesat: 05.09.2023].
5. Rapoartele statisticii anuale CER103, 2017-2021, ale MMPS.
6. <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/6583/language/ro-RO/Default.aspx>. [Accesat: 05.09.2023].